

ПІСЕННО-ТАНЦЮВАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ НІМЕЦЬКОГО НАРОДУ

Леся Білинська,
учитель ЗОШ № 7;
Тетяна Медвідь,

учитель ЗОШ № 18 (м. Стебник, Львівська обл.)

Автори застосували інтерактивні методи ознайомлення учнів 7-го із німецькими традиціями та обрядами, що сприяє активізації пізнавальної діяльності школярів, створенню особливої психологічної атмосфери на уроці, розкриттю музично-творчого потенціалу учнів та результативності навчання.

Ключові слова: національні традиції, музичні інструменти, урок-концерт.

Творчий учитель завжди прагне до впровадження таких форм і методів роботи, які сприяли б емоційній привабливості занять, розвивали асоціативне мислення школярів, створювали психолого-педагогічні ситуації, що орієнтують учнів на активне сприйняття навколишнього світу.

Набувають поширення типи уроків, які успішно поєднують класно-урочну систему та позакласні заходи, оскільки найвагоміших результатів можна досягти саме в органічному поєднанні навчально-освітніх завдань із виховними. До таких заходів належать: урок-концерт, урок-вікторина, урок-екскурсія, урок-КВК, урок-виставка, урок-змагання, бібліотечний урок тощо.

Нестандартна типологія уроків різноманітніша порівняно із традиційною та спрямована на створення позитивної мотивації навчально-виховної діяльності, що надзвичайно важливо в роботі зі школярами. Крім того, для таких уроків характерна максимальна насиченість різними видами пізнавальної діяльності, використання самостійної роботи учнів, інтегративний підхід.

Слово *інтеграція* походить від латинського слова *integrer*, що означає *повний, цілий*. Сьогодні ідея інтегрованого змісту освіти не нова, вона приваблює багатьох педагогів та науковців великими можливостями у вирішенні багатьох навчально-виховних завдань. Готуючись до інтегрованого уроку, учителі-спеціалісти проводять велику підготовчу роботу. Необхідно обрати тему, знайти і проаналізувати зони «перетину», скласти сценарій, підібрати певний дидактичний матеріал, визначити методи й форми відповідно до кожної педагогічної ситуації. Можливі для інтеграції – необмежені.

Зокрема, така форма проведення заходу, як урок-концерт, – це своєрідне театралізоване дійство, де панує особлива атмосфера та урочистий настрій виконавців. Головна роль тут належить, безперечно, учителям, які стають режисерами, що не тільки створюють і пропонують сценарій, розподіляють ролі, а й тактовно й непомітно керують усім ходом подій. Такі заходи допомагають

збагатити учнів інтелектуально, розвинути асоціативно-образне мислення, оскільки їхній зміст сприйнятий і пережитий кожною дитиною емоційно, а не тільки за своєю формою із слів учителя. Учні підліткового віку, зокрема семикласники, вирізняються своєрідністю інтелектуальних та емоційних можливостей. Вони здатні сприймати інформацію більш глибоко, усвідомлювати та аналізувати зміст конкретного матеріалу в загальній композиції уроку. Тому вчителі не повинні передавати свої суб'єктивні враження та знання в готовому вигляді, а намагатися безпосередньо залучити учнів до підготовки уроку чи виховного заходу. Звичайно, необхідно допомагати школярам, давати поради та консультації, уважно ставитися до вмінь пошукового характеру, поєднувати індивідуальні та колективні форми підготовчої роботи.

Досвід проведення інтегрованих уроків переконує, що вони вносять у звичний хід шкільного життя новизну, зменшують перевантаження учнів. Сповнені яскравих вражень, невимушеного спілкування, такі заходи допомагають розвинути інтереси, духовні потреби, творчі здібності дітей, а також поглибити їхні знання.

Пропонуємо розробку інтегрованого уроку-концерту з музичного мистецтва та німецької мови для учнів 7-го класу.

Мета. Ознайомити учнів з німецьким народним мистецтвом, музичним фольклором, звичаями та обрядами й виховати повагу до культури німецького народу.

1. Організація класу. Музичне вітання.

2. Ознайомлення з темою уроку.

Учитель німецької мови. Шановне товариство, учні, гості, вчителі! Сьогодні ми ознайомимо Вас із деякими звичаями та обрядами німецького народу, пов'язаними з порами року й календарними святами.

Пори року символізують відповідні періоди життя людини: весна – весела юність; літо – пора зрілості та становлення; осінь – полудень віку, пора жнив, достатку та благополуччя; зима – старість, але не кінець життя. Після

зими в природі все оживає та відроджується. А ще календарний рік порівнюють із матір'ю, в якій четверо дітей: Весна, Літо, Осінь, Зима.

Пісня-танець «Es war eine Mutter» (№ 1 у додатку) в супроводі металофонів, трикутників, маракасів. Виконують чотири учениці в одязі відповідних пір року.

3. Розкриття нового матеріалу. Актуалізація знань учнів.

Учитель німецької мови. У багатьох місцевостях Німеччини є звичай проганяти зиму. Виготовляють велику ляльку з лахміття, яка є символом Зими, йдуть із цією лялькою за село й кидають її в річку.

Є ще один обряд. Молодь села ділиться на дві групи. На чолі однієї йде хлопець з деревцем, прикрашеним стрічками. Він символізує Літо. Попереду іншої йде хлопець, переодягнений в діда – це Зима, яка відходить. Обряд проводів Зими супроводжується піснями й танцями.

Учитель музичного мистецтва. Зараз ви прослухаєте пісню в супроводі німецького народного інструмента – **дрйляєр** (Drehleier), яка розповідає про цей обряд. У нас в Україні такий інструмент мав назву **ліра** (показ слайду із зображенням ліри на екрані). Звук на ньому добувається за допомогою обертання ручки, прикріпленої до колеса, що торкає струни.

Звучить фонограма пісні «So treiben wir den Winter aus».

Ліра з'явилась у Європі дуже давно, близько тисячі років тому. В X–XII ст. її мелодійне звучання можна було почути в найбільших королівських палацах Європи. На цьому інструменті музиканти концертували в аристократичних салонах. А потім ліру надовго забули. І лише в XV–XVI ст. вона зазвучала знову. Приблизно в той час ліра набула поширення в Україні, й ми справедливо називаємо її українським народним інструментом, адже вона є частиною нашої історії. Лірники та кобзарі оспівували героїчну боротьбу українського народу проти турецько-татарської навали та польської шляхти, інші історичні події. Друга назва ліри, яка також зустрічається в українських писемних джерелах, – **риля**, дуже співзвучна з німецькою назвою **дрйляєр**. Отже, ліра, риля, дрйляєр – це назви одного інструмента, який має тисячолітню історію.

А зараз надаємо слово учням, які вдома підготували розповідь за темою уроку.

Учень 1. Весна! Чудова пора року! Прокидається природа. Орють і засівають землю. Співають птахи. Квіти, зелень, куваний зозулі – усе це весна!

Пісня «Kuckuck» (№ 2 в додатку) в супроводі фортепіано, дзвіночків, трикутника. Виконують усі учні класу.

Учень 2. Одним із найбільших весняних релігійних свят у Німеччині є Великодень. Символами Великодня є великоднє яйце та великодній заєць. Легенда розпові-

дає, що великодній заєць приносить у кошику яйця, ховає їх у саду або в хаті й тікає. Зранку дорослі та діти шукають яйця. Це дуже весело. Великодній стіл прикрашає велика піраміда й великоднє гніздо з фарбованими яйцями. Дорослі теж дарують одне одному невеличкі подарунки, наприклад, традиційний лимонний пиріг у формі ягняти, що символізує жертву Христа. (Показ слайда із зображенням піраміди та великоднього зайця).

Пісня «Hase schenk» (№ 3 в додатку) в супроводі металофонів, трикутників, ритмічних коробочок. Виконують усі учні класу.

Учень 3. У Німеччині є звичай великоднього ранку вмиватися до схід сонця водою з криниці, щоб бути вродливим. Поширеною є також традиція запалювати вогнища на пагорбах. Хлопці й дівчата стрибають через вогонь, спускають з гори запалені дерев'яні колеса. Колесо є символом сонця, цим ритуалом освячують родючість нив.

Пісня «Im Märzen der Bauer» (№ 4 у додатку) в супроводі фортепіано, трикутників, маракасів. Виконують усі учні класу.

Учень 4. Весна – це пора закоханих. На екрані зображена квітка **едельвейс**. В Україні її називають **шовкова косиця**. Це дивовижна рідкісна квітка ніжно-білого кольору. Росте вона високо в горах, здебільшого на неприступних скелях. І тільки сміливець може зірвати її, а може й загинути. Так розповідається в пісні **«Едельвейс»**, яку ви зараз почуєте у виконанні вокального дуєту вчителів німецької мови та музичного мистецтва.

Звучить пісня «Edelweiss» (№ 5 у додатку) а капела.

Учень 5. На п'ятдесятій день після Великодня святкують Зелені Свята. Дівчата обирають поміж себе Царівну і після служби Божої йдуть у білих сукнях від хати до хати та одержують за це подарунки.

Учень 6. Ніч перед 1 травня називають Вальпургієвою, або Шабаш відьом. Кажуть, що відьми в цю ніч збираються на вершині Брокен і справляють там гульбища.

Танець «Drakula». Дівчата в ролі відьом танцюють рок-н-рол під звучання фонограми.

Учень 7. Після весни надходить літо. У Німеччині є багато свят та звичаїв, пов'язаних із збиранням урожаю. 24 червня – День св. Йогана. У цей день починають збирати чорниці.

Учень 8. 25 липня – День св. Якова. З цієї дати розпочинаються жнива. У давнину на Богослужінні освячували знаряддя праці. Перед першим покосом усі ставали на коліна і промовляли молитву. Часто косарі та жінці йшли маршем на поле в супроводі музикантів.

Марш «На косовицю». Учні слухають звучання фонограми, імпровізуючи ритм на музичних інструментах: барабанах, трикутниках, маракасах, металофонах, ксилофонах, кастаньєтах.

Учень 9. Восени в Німеччині поширені свята Подяки. У ці дні освячують хліб, зерно, фрукти, овочі, квіти та відправляють месо. На півдні Німеччини виготовляють килими з фруктів. Цей килим-мозаїку викладають перед вітварем у церкві.

Учень 10. У Баварії відома так звана Баварська неділя. Тисячі людей ідуть урочистою процесією та везуть дари землі. Це свято триває одинадцять днів дуже весело, з піснями і танцями.

Пісня-танець «Bunt sind schon die Wälder» (№ 6 у додатку). Танцюють дівчата в жовтих сукнях з осінніми листочками в руках.

Учень 11. В Альпійських горах у вересні з високих полонин зганяють худобу в долину. Голови корів прикрашені вінками, коронами, дзвіночками. Майже одинадцять тижнів пастухи провели далеко від дому. Їхнє повернення святкує вся громада.

Звучить фонограма із записом дзвіночків та альпійського річка.

Учень 12. Тоді надходить зима із святом Миколая, Різдвом Христовим, Новим роком. Чотири тижні перед Різдвом – це **Advent**, що символізує період, коли обтяжене гріхами людство очікує приходу Месії. В цей час відбуваються передріздвяні ярмарки, звучать пісні, йде приготування до Різдва. (Показ слайда із зображенням різдвяної ялинки та іграшкових прикрас).

Пісня-колядка «Свята ніч (Stille Nacht)», муз. Франца Грубера, сл. Йозефа Мора. Виконують усі учні класу в супроводі металофонів, дзвіночків, трикутника.

4. Підсумок уроку.

Учитель німецької мови. На завершення я хочу сказати, що й у XXI ст. з його технічним прогресом усюди відроджуються стародавні звичаї та обряди, і ніколи не втрачати актуальності слова з книги Мойсея:

*Допоки буде існувати Земля –
Завжди будуть сівба та жнива,
Холод і спека, день і ніч,
Літо і зима.*

Учитель музичного мистецтва. Шановні друзі! Ми дякуємо вам за увагу. Зичимо доброго здоров'я, щастя, радощів та благополуччя!

Пісня «Viel Glück und viel Segen» (№ 7 в додатку) в супроводі фортепіано, дзвіночків, трикутника та маракасів. Виконують канон усі учні класу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернд Панік. Німецькі народні пісні. – Лейпциг, 1981. – 275 с.
2. Немецкие легенды и саги / перев. с нем. Э. Ивановой. – М. : НОТА БЕНЕ, 2001. – 480 с.
3. Новикова О. Святування Різдва та Нового року на різних широтах і меридіанах // Вивчаємо мову та літературу. – 2008. – № 1. – С. 38–39.
4. Petra Pascal. Volksmusik. Ernte und Erntedankfest. – Bonn : Carl Weyler KG, 1994. – 36 s.
5. Petra Pascal. Volksmusik. Frühlingslieder und Brauche. – Bonn : Carl Weyler KG, 1994. – 46 s.

УДК 373.4.016[78+76]

ПАЛІТРА ТЕМБРІВ І СИМФОНІЯ КОЛЬОРІВ

**Ірина Корнєєва,
Наталія Лемешева,**

учителі спеціалізованої школи № 20 (м. Черкаси)

Представлені спарені уроки музичного та образотворчого мистецтва в 5-му класі розроблено до програми інтегрованого курсу «Мистецтво» за однойменним підручником.*

Ключові слова: мистецтво, інтегрований курс.

Темброве різнобарв'я інструментів (урок музичного мистецтва)

Мета. Навчальна: ознайомити учнів з тембрами різних інструментів; розвиваюча: розвивати художньо-образне мислення у процесі аналізу-інтерпретації творів

мистецтва; виховна: прищеплювати любов до класичної музики, виховувати естетичний смак, потяг до спілкування з творами мистецтва.

Обладнання. Нотний текст пісні «Різнокольорова гра» (вірші Л. Рубальської, музика Б. Савельєва).

* Масол Л., Калініченко О., Гайдамака О. Мистецтво : підручник для 5 класу. – Промінь, 2006. – С. 40–45.